

Vendar preveč se ne sme tacega gnojiva trositi na grede, ker sicer požgó seme.

Mlade sajenke obvaruješ bóh tudi s tem, da si njihovo seme pomočil z nekoliko kapljicami petroleja.

Če je vrsta pregosto zasajena s semenom, izruvaj varno, kar je sajenic (flanc) preveč. S temi ima gospodar že večkrat precej dobička, ker si ž njimi more nove vrste zasaditi. Sploh vsem rastlinam, ki so zasajene v vrstah, je mogoče razširjevati se in močnejšim prihajati.

To pa je največa dobrota, ki jo donaša setev v vrstah, da se plevel najlože pokončuje. Pri setvi po dolgem in širokem moraš čakati, da plevel izruješ, kadar je tako visok, da ga s prsti zgrabiš, in da suho in mokro vreme ne nagaja; pri setvi zvrstoma pa vsak čas zemljo obdelaš. Če včasih z zemljo pobrkaš, spraviš ves plevel, pa tudi marsikak mrčes na kviško, in sončni žarki vničijo uno in to.

Tudi prilivanje vode je na vrste lože in brez vsake škode; če narediš med vrsto in vrsto grabniček, pa vliješ vode na-nj, se razteka na vsako stran do korenin.

Zdravniška novica.

* Rane hitro zaceliti — priporoča 4. list moravskega gospodarsk. časnika slanino (špeh). Rezlej špeha se položi na rano in čez-nj se oveže platnena cunjica. „Ni ga boljšega pomočka za rane, posebno na pišali (Schienbein), kakor je frišni špeh.“ Tako piše v gori imenovanem časniku nekdo, ki je imel rano na pišali, pa je zaceliti ni mogel; s špehom pa jo je zacelil v 6 dnevih. Zdravnik bi sicer o tem svetu imel mnogo vprašanj, posebno, na priliko to: za kakošne rane; vendar ker se od nasvetovane pomoči saj ni škode bati, če ne pomaga, tedaj naznanjamo tudi mi to zdravilo, ker se v omenjenem gospodarskem listu z veliko hvalo priporoča.

Zemljiščini (gruntni) davek na Štajarskem in Kranjskem.

Društvo „Slovenije“ je pač pravo storilo, da je, kakor nam poslednji list „Novic“ pripoveduje, davkovske zadeve v prevdarek vzelo in da je sklenilo podučno knjižico izdati, kader se bo bližal čas nove cenitve zemljiščinih dohodkov. To mi potrjuje sestavek, ki sem ga po naključbi našel v 21. listu časnika „Slovenije“ leta 1848.

Ker je stvar ob pravem času, dajte, drage „Novice“ natisniti ta spisek.

Tako se glasí želja gospodarja Jurija Burgarja na Gorenškem. „Novice“ jej rade vstrežejo po prislovi — „et meminisse juvat“.

Bralcem „Slovenije“ je znano iz 17. lista, da za slovenski narod tako vneti poslanec iz optujske volitne okolice gosp. Dominkuš, je 25. dan velicega srpana predlog storil, naj bi se zneski katasterske cenitve v štajarski in kranjski deželi pregledali in popravili, da mu je pa minister denarstva to-le odgovoril, da je cenitva na Kranjskem že pregledana bila, iz Štajarskega pa še nobene pritožbe ni bilo, in da bi se, ako je tam kakošnega popravljanja treba, prošnja njemu samemu izročila.

Po teh besedah je gosp. Dominkuš svoj predlog zastran obeh dežel nazaj vzel, ter je po ministerskem svetu za štajarsko deželo prošnjo sestavil, in po prijaznosti gospoda poslanca moramo tù njen poglobitni obsežek na znanje dati.

V tej vlogi naklada gosp. poslanec z veliko znanostjo ob kratkem celo prigodbo v letu 1832. dognanih katasterskih del ter pripoveduje, kako da je dokončne zneske cesarska dvorna kancelija koj za prenizke spoznala, kmetom pa so se zdeli veliko previsoki. To je priložnost dalo mnogim pritožbam, mnogemu pregledovanju in mnogim komisijam, ki so se godile v letih 1833., 1834. in 1835., ktere pa niso nič opravile. Zdaj se je dolžilo, da glavitna pravila posamna niso prav izpeljana; zdaj se je zopet reklo, da so glavna vodila same kriva in napačna; eni so rekli, da se štajarska dežela z doljno Avstrijo primerjati ne sme, drugi, da se sme; nazadnje so pri naslednji odločbi ostali: Štajarski cenitni zneski, zlasti pa v dveh doljnih kresijah, prenizko stojé proti čistim zneskom kranjske dežele, in se tedaj povikšati morajo.

Zastonj je bilo vsako zoperstavljanje in pregovarjanje, — zastonj so se silne napake in pogreški kranjske cenitve izkazovali, — zastonj je bila opomba, da se je o pravici cenitve na Štajarskem že leta 1832., tedaj že tri leta pred dvomiti jelo, predno so bili znani zneski kranjske cenitve.

Meseca sušca leta 1836. sta bila na Dunaj poklicana dva poslanca iz dežele in pa tehniški svetovalec od deželnega poglavarstva, da bi imenovane zneske zagovarjali in dasiravno se je pri teh pogovorih postavna ravnava gubernije in pa štajarskih ceniteljev popolnoma opravičila in so bile tudi deželne tarife potrjene, bilo je vendar ukazano, cenitna dela še pregledati.

Naloga in konec tega pregleda, h kateremu so bili dva tuja komisarja, 2 tuja nadglednika in namesti gubernialnega uradnika pa mariborskega kresijskega poglavarja Marqueta poklicali, ni bil ta, da bi se kakošne pomote popravile, ampak le to doseči, da se zneski štajarske dežele, mejni kranjski deželi približajo in pa do naprej zaznamvanega zneska 1 milijon gold. povzdignejo.

To pregledovanje se je godilo v letu 1836. in 1837. in sklenjeno je bilo se poslužiti gotovega sredstva, namreč povikšati cene pridelkov pri vrstevanju posamesnih sosesk za eno ali več stopinj, ker se dvakrat opravičene tarife lotiti niso upali. In dobro so jo zadeli!

Da bi se ta za mariborsko, celjsko in graško kresijo večidel zastran njivnih, senožetnih in vinogradskih pridelkov namenjena naredba saj nekoliko na videz opravičila, poskusili so le od ene soseske dobiti privoljenje za povikšanje ene stopinje. Za nekoliko izurjenega uradnika, se vé, da to ni tako težko delo, zlasti pa, če župan ali soseskini možje ne sprevidijo, koliko da ta mala sprememba izdá. Ako se dobi podlaga taka od ene soseske, lahko je tudi pri 100 drugih enako povikšanje že po podobnosti storiti. Ta povikšana cenitev je pa čisti znesek tako povzdignila, da nihče mislil ni, ter je naprej odločeno visokost še prisegla. Tedaj je bilo treba zopet znižati. Tako se je pogrešek s pogreškom popravljaj, in se je kaster zoper pravico in resnične primere stlačil. *)

Nasledki tega nepostavnega ravnanja so v kratkem bili ti: 1. Štajarsko oralno ali njivno zemljišče je cenjeno, gledé na čisti dohodek, na vsaki oral čez 6 gld.; rodovitniše in vredniše avstrijsko pa le s 5 gold. in 34 krajc. (In kranjsko še veliko nad štajarsko!) 2.

*) Ni se tedaj zgodilo to, da bi se Kranjcem znižali prenapeti zemljiščini davki in potem tudi Štajarcem polajšali, — ampak obrnilo se je narobe, češ: Kranjci plačajo toliko, tedaj vi Štajarci plačate premalo — po takem morate plačati več. — Čudna logika to! Vred.

V več okolicah (zlasti v mariborski kresiji na Pesnici) so njive proti travnikom previsoko cenjene. 3. Vinogradi v Ormužu, v Velki Nedeli, v Maleku, Šahenturnu in zgornji Radgoni v mariborski, ravno tako v celjski kresiji stojé na previsoki stopinji čistega dohodka, če se primerijo s ceno normalnih let od 1824 do 1828.

Uboga celjska kresija, ki nikakoršnih obrtnijskih zaslužkov nima, mora zdaj vsako leto 30.000 gld. gruntne davka več plačati, kakor plačate obé po živino-reji, kupčijskih in obrtnijskih dobičkih bogatejši poltretjikrat veči kresiji judenburška in bruška skupaj; to tudi najstrastnejši gornji Štajarec tajiti in za pravično spoznati ne more. To dobroto mora celjska kresija samo temu zahvaliti, da zraven preobložene Kranjske kresije Novega mesta leži.

Ker se je vkljub danim zapovedim posvetovanje brez namestnikov deželnih stanov godilo, lahko se vidi, zakaj se nihče zoper to dokončno odločbo oglasil in pritožil ni; in če bi se bil tudi kdo vzdignil, nič bi izdalo ne bilo pri znanem namenu cesarskega dvornega odseka za davke in pri znani nepremotljivosti kancelijskih gospodov. Če se je kdo čez napačno razploženje davkov pritožil, gosposke so vedno enako odgovarjale, da „zdaj ni časa za take pritožbe.“

Po ti umetno izpeljani in spričani razlagi vseh napak in pomot, mnogospoštovani poslanec Dominkuš, ki hoče, da bi vse dežele po enaki meri davke tako odrajtovale, kakor pravica tirja, prosi ministra denarstva, da bi se vnovič kataster v doljnem Štajarji pregledal in vse v letih 1836. do 1840. storjene pomote popravile, in da bi se ukazalo: a) da se za podstavo vzamejo v letu 1832. dovršeni in že potrjeni zneski; b) da bi se pri po pravično in natančno podani primeri izpeljanem popravljanji tu na pritožbe po postavah gledalo; c) da bi se to delo le takim ljudém pod vodstvom deželnega poglavarstva izročilo, ki deželo dobro poznajo, ki so pošteni in na ktere se ljudstvo zanese.

To je v kratkem prošnja mnogospoštovanega Dominkuša, in jez se mu tu pri ti priložnosti namestu njegovih volilcev, pa tudi Kranjcev zahvaljujem, da se je v tej za telesno blagovitnost štajarske in kranjske dežele toliko važni reči srčno potegnil. Hvala bodi vam, ptujski volilci, da ste si za namestnika zbrali moža, ktereга v ljubezni do domovine, do maternega našega jezika, do slovenske narodnosti nihče ne pri-seže. Taki možje so pravi namestniki Slovencev.

Peter Kozler

(v 21. listu „Slovenije“ l. 1848.)

Mnogovrstne novice.

* Loterija zapeljiva veša! — Dunajsk časnik „Morgenpost“ kaže, kako neumen je, kdor v loterijo stavi. Loterija — pravi — se je v našem cesarstvu vpeljala 1751. l., je tedaj 118 stara — res velika starost, — al sramotna starost! Po tem na drobno odkriva loterijske skrivnosti. Začenja z ambo (dvojko); 90 številc, ki jih ima navadna loterija, se more 4005krat sestaviti po dve in dve številki. Ker pri vsaki loteriji 5 številc na dan pride in je med temi 5 številkami 10 tacih dvojk, tedaj je celó celó malo upanja, da kdo ambo zadene, ker med 400kratnim srečkanjem se more le ena amba zadeti. — Kako pa je pri têrni (trojki)? Pri 90 številkah je 11.148 têrn. Ker je med 5 številkami vsake loterije 10 têrn, tedaj se more med 11.784kratnim srečkanjem komaj ena têrna zadeti. — Med 90 številkami pa je 2,555.190 kvatêrn in 43,949.268 kvintêrn — po takem vsak lahko sodi, da ni skor nič upanja, da bo ravno nje-

gova kvatêrna ali kvintêrna vlečena. — Potem je pa še drugih tacih „pravíc“, ki jih ima loterija, da ljudje nosijo denar v loterijo, pa ne vidijo dobitka.

Od 15 do 18 milijonov gold. znosijo ljudje v loterijo čez leto in dan, in vsak vé, da večina ljudi, ki v loterijo stavijo, so ljudje revnišega stanú, ki krvavo krajcarje potrebujejo, al namesti da bi ga nesli v hranilnico, ga nesó v loterijo. To so tedaj krvavi žulji, ki jih ljudje loteriji žrtujejo. In koliko čistega dohodka ostane državi od 15 ali 18 milijonov? Komaj 4 do 5 milijonov, — vse drugo se pogubi po stroških, ki jih država ima z oskrbništvom loterij. Zadnji čas bi tedaj bil, da se odpravi igra loterijska, ki je že toliko nesreče rodila med ljudmi.

* Koliko denarja se pokadí v našem cesarstvu? — Prve tri kvatre lanskega leta se je prodalo 547 milijonov avstrijskih smodek (cigar), 3½ milijona pa tujih, 22 milijonov funtov tobaka za piti ali kaditi (duhana) in 110 milijonov zvezkov tudi tega tobaka, 2½ milij. funtov pa tobaka za nos. Skupilo se je za ves tobak 30 milijonov gold. — V primeri z predlanskim letom se je tobaka lani spet več poprodalo.

* Hiša in zemljišče za 1 goldinar. — V Hochschach-u v gornji Avstriji je imela hišica z 400 štirjaškimi sežni zemlje na boben po eksekuciji prodana biti. Ljudém pa se je ubogi kmet smilil in sklenili so, da ne pridejo k dražbi. Vendar je bila po dražbi (licitaciji) prodana — kupil jo je pravdarsk dohtar. Tako piše „L. Abendpost“.

* Strašno neumna vraža. V soseski Drago-nyeški na Ogerskem je nek kmet, Janoš Zsinyero, truplo svoje žene, ki je pred 6 tedni umrla, izkopati dal in jo vpričo mnogih sosedov na kosce razsekal, in ga potem spet zakopati dal. Zavzeti gledalci so ga vprašali, zakaj to počinja, in on jim je odgovoril: „baba me je strašit hodila ter mi žugala, da me zadavi — zdaj bom saj mir imel!“

* Košut — ogerski diktator l. 1848 — je svojim volilcem poslal pismo, v katerem pravi, da bodo v Evropi kmalu veliki dogodjaji prišli, da se bodo države razrušile in se druge napravile, narodi vstali ali pali, kakor si bodo po pameti ali nespameti svoje stališče volili. Ali se Košut ne misli morebiti že tudi „kralja magjarskega?“

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

Mogočno topi grmé iz Rosafe-skadarske trdnjave: tisoč in tisoč odmévov vzbujajo po albanskih gorah. Oh, kamo so izginili Skanderbegovi časi, ko je 700 topov tudi tisoč in tisoč vojščakov vabilo pod prapor sv. Križa domovini in veri na brambo! Arbanaši so ljuti ruvači v boji; al po smrti mogočnega Kastrijote Skanderbeg-a so národovi prepiri proklestili Mohamedanu pot čez albanske gore, in od tistega časa, kar je polumesec posvetil in sveti po gorah in dolih te domovine, kar so se Arbanaši odpovedali Kriščevej veri, od tiste dobe gine národ, ginejo Arbanaši — da-si so hrabri; ne poznajo družega nego boj, ali njih kostí se belé po arabski pušči, ali se sušé pod žgočim tuniškim solncem, nektere pa gnjijó v črnej zemlji podonavskih kneževin, le malokteri Arbanaš umrje na mesti, kjer je stala njegova zibelj; skadarski paša Mustafa Bušatli sè slehernim strélom kliče tisoč in tisoč mož pod svoj